

**EESTI
KONTSERDIPAIKADE
PÜSIKULUDE
KAARDISTUS 2022**

Live Music Estonia, 2022

SISSEJUHATUS

Eesti Konjunkturiinstituudi loomemajanduse olukorra uuring (2019) tõi välja, et äriregistri andmetel tegutses Eestis 2019. aastal 30 kontserdipaika, ent tegelikkuses on neid paiku oluliselt rohkem. Kontserdipaikadel on tihti mitu äriregistri koodi, sest nad tegutsevad korraga kas mitmel tegevusalal või mitmes valdkonnas. Lisaks on paljud kontserdipaigad registreeritud kui jookide serveerimisega tegelevad ettevõtted, sest suur osa nende müügitulust tuleneb just söögi ja joogi müügist. Kuigi võib väita, et ettevõtted, mille peamine tuluallikas ei ole piletimüük, ei tohiks liigituda kontserdipaigaks, on olukord, kus piletimüügist pole võimalik maksta isegi esinejate honorare, kogu Euroopas pigem reegel kui erand. Lihtsalt mõnel juhul katab avalik sektor honoraride ja piletimüügi vahesid suuremate toetustega.

Music Estonia elavale muusikale keskenduv Live Music Estonia (LME) haru on 2021. aastal tuvastanud Eestis ligikaudu 60 aktiivset kontserdipaika (üle poole neist Tallinnas), mis tegutsevad aasta ringi ja tagavad seeläbi sissetuleku paljudele osapooltele. Aktiivseks kontserdipaigaks liigituvad kohad, kus toimub sisehooajal rohkem kui üks avalik piletiga muusikaüritus üle nädala (kokku vähemalt 30 piletiga muusikaüritust aastas) või mille muusikaüritusi on külastanud aastas üle 27 000 inimese (v.a kultuurimajad). LME võrgustikku kuulub pea kolmandik Eestis tegutsevatest aktiivsetest kontserdipaikadest.

Kuigi võib tunduda, et kontsertidel rahvast käib ja piletimüügikeskkondades on valikus palju kontserte, seisab valdkond silmitsi siiski mitme väljakutsega. Covid-19 pandeemia ja sellest tingitud piirangud on alates 2020. aasta märtsist mõjutanud negatiivselt kogu muusikavaldkonda. Kuigi avalikult sektorilt on kahe pandeemia-aasta vältel saadud toetusi, on endiselt veel vaja tagasi teenida nende aastatega tekkinud kahjumeid. Seda raskendab omakorda sektorit vaevav oskustööjõu puudus, sest pandeemiaaegsete piirangute tõttu oldi sunnitud loobuma paljudest töötajatest, kes tänaseks on läinud tööle teistesse sektoritesse. Üldisest inflatsioonist ja hinnatõusust ei ole jäänud puutumatuks ka muusikavaldkond. Eriti

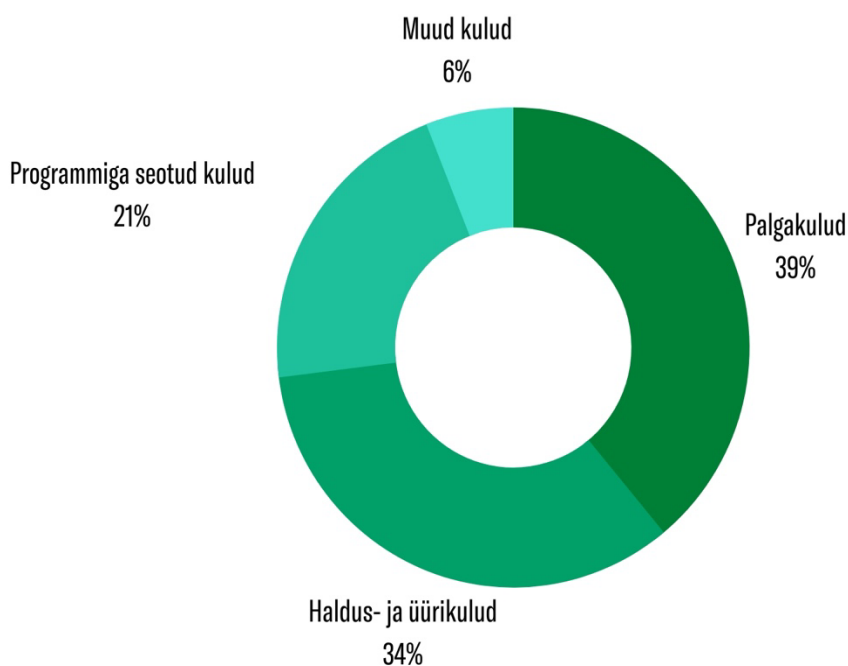
tugevalt on sellest mõjutatud kontserdipaigad, mille püsikulud ei sõltu seal toimuvatest üritustest ega ole ka kontserdipaikade enda täieliku kontrolli all.

Võttes eeskujuks oma Euroopa kolleegide sarnased olukorrahinnangud, tegi LME novembris 2022 oma liikmete seas käesoleva uuringu, mille eesmärk oli saada täpsem ülevaade Eesti kontserdipaikade majanduslikust hetkeolukorrast. Uuringu käigus võrdlesid kontserdipaigad oma 2019. aasta reaalseid kulusid ja tulusid 2022. aasta prognoosiga. 2019. aastaga toimus võrdlus seetõttu, et aastate 2020 ja 2021 põhitegevusega seotud tulusid mõjutasid pandeemiapiirangud ning osaliselt ka nendega seotud toetused.

Küsimustikule vastas 7 eri suuruses, ettevõtlusvormis ja žanris tegutsevat kontserdipaika üle Eesti. Tulemused on saadud nende vastuste kombineerimisel. Uuringus osales pea 9% Eesti kõigist aktiivsetest kontserdipaikadest, mida võib pidada esinduslikuks valimiks, et Eesti kontserdipaikade majanduslikust olukorrast ülevaade saada.

KONTSERDIPAIKADE PÜSIKULUD

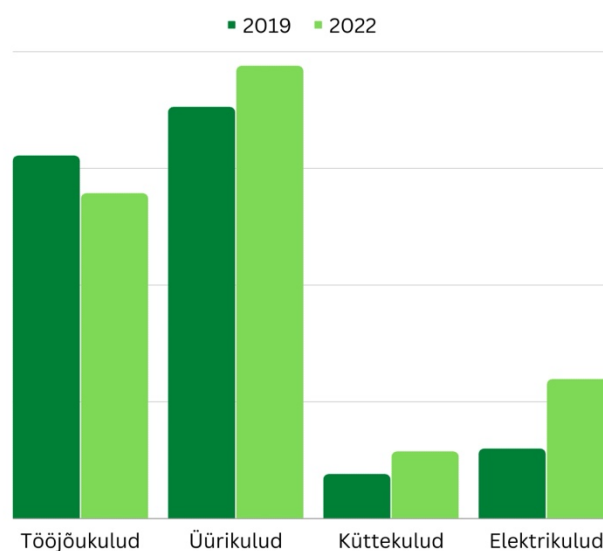
2019. aastal tegi LME Eestis üle-euroopaliste elava muusika esindusorganisatsioonide katuseorganisatsiooni Live DMA koordineeritud uuringu Euroopas tegutsevate kontserdipaikade kohta. Joonis 1 näitab kontserdipaikade tavapärase kulumudelit pandeemiaeelsel ajal, mil kaks kõige suuremat kuluallikat olid palgakulud (39%) ning haldus- ja üürikulud (34%). Käesolevas uuringus vaadeldi suuresti ainult kontserdipaiga üritustest sõltumatuid püsikuluseid ehk kahte kõige suuremat kuluallikat. Samas on lisaks püsikuludele tõusnud kontserdipaikade jaoks ka programmiga seotud kulud.

Joonis 1. Kontserdipaiga kulumudel.

Kokkuvõttvalt on 2022. aastal kontserdipaikade püsikulud kasvanud 12%, ent vaadates süvitsi erinevaid kulukategooriad, on märgata olulisi muudatusi, mis kontserdipaikade igapäevatööd mõjutavad (joonis 2), lisaks on kulud eri kontserdipaikades kasvanud erinevalt. Ennekõike on tõusnud ülalpidamisega seotud kulud, nagu näiteks üüri-, kütte- ja elektrikulud, ent samas on langenud

kulutused tööjõule. Järgnevad peatükid avavad täpsemalt jooniselt nähtavaid numbreid ja toovad välja nende mõju nii kontserdipaikadele kui ka küllastajatele. Lisas 1 on esitatud kõik küsitluses osalenud kontserdipaikade summeeritud ja seejärel keskmiseks arvestatud vastused.

Joonis 2. Kontserdipaikade ülalpidamisega seotud kulud, 2019 vs. 2022.

Enamik vastanud kontserdipaikadest näeb lähiajal ette raskusi seoses kulude suurenemisega. Raske on prognoosida, kui palju võivad kütte- ja elektrikulud suurened. Lisaks on kontserdipaikadel veel vanu kokkuleppeid (sh Covid-eelseid), kus kokkulepitud korraldajatasu ei kata enam ära kontserdipaiga kulusid või jääb kontserdist arvestatud tulu oluliselt väiksemaks. Kuigi uuringus ei mõõdetud toitlustusega (sh jookide serveerimine) seotud sisseostuhinna tõusu, nägid toitlustuse pakkumisega tegelevad kontserdipaigad, et väljamüügihindu küllastajatele tuleb tõsta. Osa on seda juba teinud. Kontserdipaigad üritavad hoiduda hindade tõstmisest või teevad seda minimaalselt (sentides), sest tunnetavad klientide hinnatundlikkust. Siiski on ka kontserdipaiku, kus toitlustuse hinnad on tõusnud kuni 20%.

Kontserdipaigad tegutsevad üüripindadel, kuid on ka kontserdipaiku, millel üürikulusid ei ole. Uuringus osalenud kontserdipaikade jaoks on üürikulud keskmiselt tõusnud 7%. Nii mõnigi üüripinnal tegutsev kontserdipaik on viimastel aastatel pidanud oma ruumide omanikuga üürihinna läbirääkimisi ja palunud vastutulekut hinna alandamiseks või mittetõstmiseks. Kontserdipaigad tegutsevad väga spetsiifilistes ruumides, mistõttu on ruumide omanikud ka vastutulelikkust osutanud, sest ruumidesse teist ettevõtet asemele leida ei pruugi olla lihtne. Samas oli uuringus osalenud kontserdipaikade hulgas ka sellised, kelle jaoks on üürihind võrreldes 2019. aastaga hoopis langenud.

Nii mõnigi kontserdipaik tõi ühe suurima murettekitava kulukategooriana välja küttekulude tõusu. Samas rõhutasid kontserdipaigad, et hetkel on raske ennustada, kui kõrgeks küttekulud võivad eeloleval talvel tõusta. Lisaks tuleb arvesse võtta, et erinevates kontserdipaikades on erinevad küttesüsteemid. Näiteks ei ole võimalik kõikide kontserdipaikade puhul eristada nende küttekulusid elektrikuludest, sest kütmine toimub ventilatsiooniga. Kontserdipaigad, kus ventilatsiooni ja kütte eristus oli võimalik, tõid välja, et 2022. aastal kulub neil küttele pea 1,5 korda rohkem raha kui 2019. aastal.

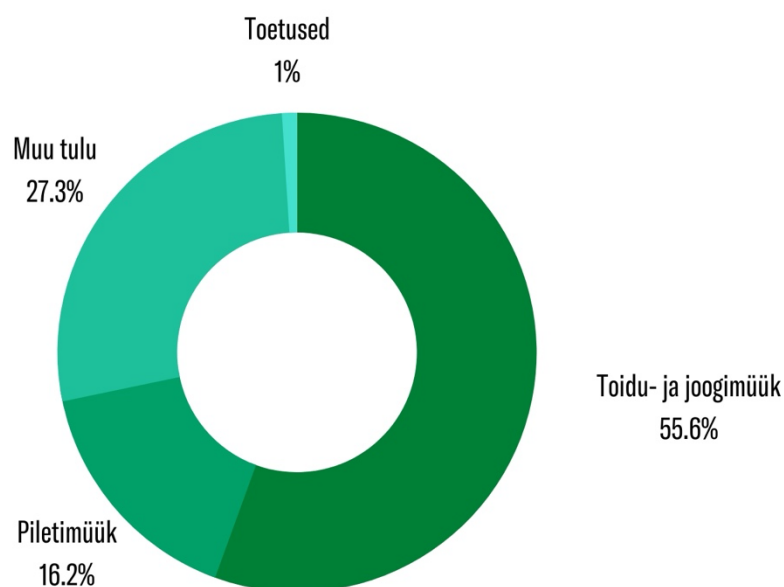
Kontserdipaikade jaoks on kahekordistunud kulutused elektrile, mis on kõige suurema tõusuga kulukategooria, samas on selles kategoorias ka väga mitme kontserdipaiga küttekulud. Kontserdipaigad, kellel on börsihinnaga elektrikpakett, tõid välja 183% tõusu. Nii mõnigi kontserdipaik on avaldanud, et juhul kui nad rendivad ruume teistele korraldajatele varasema hinnakirja alusel, ei kata see enam ära õhtu jooksul tekkivat energiakulu hinda. Alati ei ole ka kontserdipaikadel sel teemal lihtne korraldajatega läbirääkimisi pidada, sest piletid on pandud müüki varem kokkulepitud hinna alusel ja arvestamata suuremate kuludega.

Ainsa kulukategooriana on langenud tööjõule tehtavate kulutuste osa – 10% võrreldes 2019. aastaga. Sellel on aga omakorda mitu põhjust ja tegelikkuses on siiski sektoris pigem tööjõupuudus. Paljud kontserdipaigad olid sunnitud oma püsitööjõust pandeemia ajal loobuma ja jätkuvad rasked ajad ei ole võimaldanud

mitmeid varem täiskohaga töötanud inimesi tagasi tuua. Eurostati (2022) andmete kohaselt on Eestis kultuuritöötajate hulk alates 2019. aastast pidevalt langenud, samas annab kultuurisektor Eestis tööd pea viiele protsendile elanikkonnast. Kõigi jaoks pidevalt tõusvad hinnad tekitavad tööandjate (sh kontserdipaikade) jaoks survet töötasusid tõsta. Mitmed kontserdipaigad tõid välja, et soovivad järgmise kuue kuu jooksul töötasusid ka 10% võrra tõsta, mis viiks tööjõukulud 2019. aastaga samale tasemele, ent töötasu saavate inimeste arv jääb võrreldes 2019. aastaga väiksemaks.

KONTSERDIPAIKADE TULUD

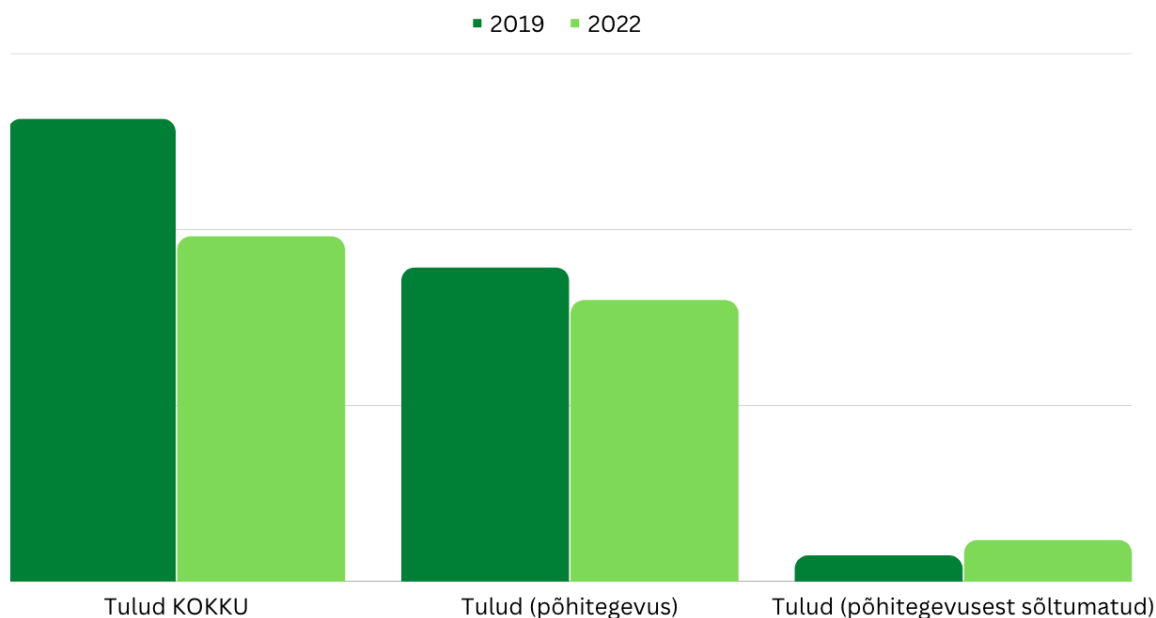
Ka Eesti kontserdipaikade tulumudel on pigem olnud samasugune Euroopa kontserdipaikade omaga, peegeldades ennekõike asjaolu, et kontserdipaigad sõltuvad tugevalt kohapealsest toidu- ja joogimüügist. Pelgalt piletimüügiga ei ole võimalik end ära majandada. Joonis 3 toob välja Eesti kontserdipaikade peamised tulukategooriad. Muu tulu alla on liigitunud kontserdipaiga põhitegevusest sõltumatud tulud, nagu ruumide rent eraüritusteks.

Joonis 3. Eesti kontserdipaikade tulumudel.

Uuring avab kontserdipaikade tulude muutust ainult üldisel tasandil. Joonis 4 kuvab tulude muutuse võrdlusaastal nii summeeritult kui ka põhitegevuse lõikes. Kokkuvõtvalt moodustavad kontserdipaikade 2022. aasta tulud 75% sellest, mida nad olid 2019. aastal. Kontserdipaikade põhitegevusest saadud tulud on võrreldes 2019. aastaga kukkunud 10%. See võib-olla ennekõike tingitud väiksemast ürituste arvust või väiksemast külastatavusest või mõlema teguri koosmõjust. Uuringu käigus selle põhjusi täpsemalt ei analüüsitud. Hollandi samalaadse uuringu

kohaselt jätab pileti ostanud külastajatest kontserdile tulemata umbes 16%, pandeemia tõttu edasi lükatud kontsertide puhul on see suhtarv juba üle 30%. Eestis on need näitajad oluliselt väiksemad, jäädes sõltuvalt kohast 0–2% vahele.

Joonis 4. Kontserdipaikade tulud 2019 vs. 2022.

Uuringu käigus on ka selgunud, et kontserdipaigad on hakanud rohkem tulu saama muust kui põhitegevusest, näiteks eraüritustest või ruumide rendist muudeks tegevusteks kui kontserdid. Kuigi 58% tõus on positiivne, võib see siiski tähendada, et kontserdipaigad on hakanud rohkem keskenduma muudele üritustele kui varasem kontserttegevus või on klientide huvi ürituste suhtes muutunud. Uuringu raames neid põhjusi ei vaadeldud, seega vajab see põhjalikumat analüüsi mõistmaks, mis selle tõusu on põhjustanud.

Jooniselt 3 on näha, et Eesti kontserdipaikade toetused on jäänud marginaalseks, moodustades tuludest vaid 1%. Uuringus osalenud kontserdipaikadest sai vaid üks kontserdipaik 2019. aastal toetusi. Kuigi enamik kontserdipaiku tegutseb endiselt ilma pidevate toetusteta, on saadavate toetuste määr siiski 2022. aastal tõusnud.

Seda on mõjutanud näiteks Tallinna linna kontserdipaikadele suunatud programmitoetus, mida katsetati esmakordselt 2022. aasta sügisel. Siiski pidas enamik kontserdipaiku toetusi ebapiisavateks, et katta suurenenud kulusid, mõned kontserdipaigad rõhutasid ka täielikku toetuste puudumist. Vastanute seas oli üks kontserdipaik, kes pidas toetusi piisavaks.

Kõik kontserdipaigad tõid välja, et tegelevad nii kokkuhoiupoliitikaga kui ka uute tuluallikate leidmisega, üritades oma hindu nii külastajatele kui ka kontserdikorraldajatele võimalikult vähe tõsta. Samas mainisid kontserdipaigad, et hindade tõstmine on mõnevõrra riskantne, sest külastajad ja kontserdikorraldajad on muutunud üldise hinnatõusu tõttu oluliselt hinnatundlikumaks. Lisaks on Eesti kontserdikülastajad muutunud järjest nõudlikumaks kvaliteedi suhtes, mis omakorda eeldab, et kontserdipaigad pakuvad kõrge kvaliteediga teenuseid. Kokkuhoiu mõttes on mõned kohad püsivalt langetanud oma siseruumides temperatuuri ühe-kahe kraadi võrra. Juhul kui mitme päeva jooksul kontserdipaigas üritusi ei toimu, lülitatakse ventilatsioon ja küte minimaalseks.

KOKKUVÕTE

Üldiselt võib tunduda, et kontserdipaikade majanduslik olukord on hea, aga väiksemaid protsentuaalseid kõikumisi vaadates saab väita, et suuremate paikade jaoks tähendab juba paariprotsendiline kõikumine mitmekümne tuhande suuruseid erinevusi tuludes-kuludes. Eri kontserdipaikade numbreid eraldiseisvalt vaadeldes on aga näha väga suuri erinevusi kulude ja tulude muutuses. Uuringu raames on jälgitud ainult kontserdipaiga püsikuludega seotud muudatusi, ent ka mitme väiksema eelarverea tõusu summa võib moodustada märgatava mõju kogu eelarvele.

Uuringu tulemused kinnitavad üldlevinud teadmist, et kulud on tõusnud ja tulud on vähenenud. Kuigi koondandmete võrdlus annab lootust, et tullakse toime, tasub meeles pidada, et muusikasektoril laiemalt on selja taga kaks keerulist aastat, millest ei ole veel jõutud taastuda. Pidevalt tõusvad kulud teevad uute muusikaürituste planeerimise oluliselt raskemaks. Sektori jaoks jätkub ebastabiilsus ja teadmatus, sest kõige külmemad ajad on veel ees ja eelnevast kriisist pole veel jõutud taastuda.

ALLIKAD

Eesti Konjunkturiinstituut „Loomemajanduse olukorra uuring 2019“

EUROSTAT Culture statistics – cultural employment

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Culture_statistics_-_cultural_employment#Cultural_employment .E2.80.93 developments between 2019 and 2021](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Culture_statistics_-_cultural_employment#Cultural_employment_.E2.80.93_developments_between_2019_and_2021)